

ข้าวสังข์หยดพัทลุง

ดร.สมพร ด้ายศ 1/

จังหวัดพัทลุงมีพื้นที่ทำนามากที่สุดจังหวัดหนึ่งของภาคใต้ มีพื้นที่ทำนาทั้งหมด ประมาณ 289,601 ไร่ คิดเป็น 20.35% ของพื้นที่การเกษตรของจังหวัด (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพัทลุง, 2553) เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมปลูกข้าวพันธุ์พื้นเมืองเพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่ายในท้องถิ่น เช่น ข้าวเล็บนก ข้าวเฉียง ข้าวสังข์หยด เป็นต้น โดยทั่วไปมีการใช้ปุ๋ยเคมีในการผลิตข้าว อย่างไรก็ตามในปัจจุบันพบว่า เริ่มมีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น การปลูกปุ๋ยพืชสดก่อนปลูกข้าวเพื่อทดแทนปุ๋ยเคมี เช่น โสนอัฟริกัน ปอเทือง ถั่วพุ่ม ถั่วพร้า เป็นต้น โดยเฉพาะในพื้นที่การปลูกข้าวสังข์หยดอินทรีย์

ศูนย์วิจัยข้าวพัทลุง (2549) ได้รายงานไว้ว่า ข้าวสังข์หยด เป็นพันธุ์ข้าวพื้นเมืองที่มีแหล่งปลูกดั้งเดิมในจังหวัดพัทลุงไม่น้อยกว่า 100 ปีมาแล้ว ชาวพัทลุงได้เก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวสังข์หยดไว้เพื่อปลูกและรักษาพันธุ์ติดต่อกันมาด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น ต่อมาปีหน่วยงานภาครัฐโดยศูนย์วิจัยข้าวพัทลุงได้พัฒนาปรับปรุงพันธุ์ข้าวสังข์หยดให้เป็นสายพันธุ์บริสุทธิ์ และยื่นหนังสือคำขอรับรองพันธุ์เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2549 เพื่อขึ้นทะเบียนตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 ให้ใช้ชื่อว่า “พันธุ์สังข์หยดพัทลุง”

ในปีพ.ศ. 2549 ข้าวพันธุ์สังข์หยดพัทลุง ได้รับคำประกาศรับรองให้เป็นสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (ข้าว จีไอ : Geographical Indication, GI) ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 โดยให้ใช้ชื่อว่า “ข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง (Sangyodmuangphatthalung)” เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2549 นับเป็นข้าว จี ไอ พันธุ์แรกของประเทศไทย ซึ่งชาวนาจังหวัดพัทลุงภาคภูมิใจที่ได้รับมรดกและรักษาภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไว้ได้จนถึงทุกวันนี้ การคุ้มครองสิทธินี้ได้ให้แก่ชุมชนผู้ผลิตข้าวพันธุ์สังข์หยดในจังหวัดพัทลุง ซึ่งมีประโยชน์หลักอยู่ 5 ประการ ดังนี้

1. การคุ้มครองตามกฎหมายในสิทธิของชุมชนผู้ผลิต เพื่อส่งเสริมให้มีการพัฒนาคุณภาพสินค้าที่ผลิตในท้องถิ่น
2. การเพิ่มมูลค่าในท้องถิ่นและเป็นเครื่องมือทางการตลาด เพื่อพัฒนาทางด้านการค้าต่อไป
3. การกระตุ้นให้ผู้ผลิตในท้องถิ่นมีการดูแลรักษามาตรฐานของสินค้า เพื่อรักษาภาพพจน์ในสินค้าที่ผลิตจากท้องถิ่นตน
4. การส่งเสริมอุตสาหกรรมท้องถิ่น เพื่อเพิ่มและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น
5. การสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและความภาคภูมิใจในการรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น และจะเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมการท่องเที่ยว

1/ ครู ชำนาญการพิเศษ แผนกวิชาพืชศาสตร์ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีพัทลุง อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง 93000 ; sdomyos@yahoo.com

ข้าวพันธุ์สังข์หยดพัทลุงนี้ มีลักษณะดีเด่นหลายประการ ดังนี้

1. เป็นพันธุ์ข้าวที่มีลักษณะเยื่อหุ้มเมล็ดสีแดงเข้ม เมล็ดเล็กเรียวยาว เมื่อบริโภคเป็นข้าวสุกมีความนุ่มรสชาติอร่อย โดยเฉพาะในลักษณะข้าวซ้อมมือหรือข้าวกล้องที่ขัดสีปานกลาง

2. มีคุณค่าทางโภชนาการ มีสารอาหารสูงกว่าข้าวเล็บนกปัตตานี ได้แก่ โปรตีน วิตามินบี 1 วิตามินบี 2 ฟอสฟอรัส และโดยเฉพาะ "ไนอาซิน" ที่มีสูงกว่าอย่างชัดเจน โดยมีมากกว่าถึง 66 % ส่วนสารอาหารอื่น ได้แก่ ไขมัน โยอาหาร เถ้า และธาตุเหล็ก ก็มีปริมาณค่อนข้างสูง นอกจากนี้มีสารอาหารที่เกี่ยวข้องกับความจำ คือ สารกาบา (Gamma-aminobutyric acid, GABA) อยู่ในปริมาณค่อนข้างสูงอีกด้วย

3. ข้อมูลสนับสนุนบางประการเกี่ยวกับลักษณะดีเด่นของข้าวสังข์หยดพัทลุง

3.1 ข้าวกล้องมีสีแดง (เยื่อหุ้มเมล็ดสีแดง) เมล็ดเป็นข้าวสารจะเป็นสีขาวอมชมพู หรือปนแดงขาว ส่วนคุณสมบัติทางเคมีเป็นข้าวที่มีปริมาณอมิโลสต่ำ (14.25 %) คุณภาพการหุงต้มเมื่อหุงสุกมีลักษณะนุ่ม มีค่าการสลายเมล็ดในค่าเท่ากับ 5.0 และแม้ว่าจะหุงจากข้าวกล้อง ก็นุ่มเช่นเดียวกัน

3.2 คุณค่าทางโภชนาการ เป็นพันธุ์ข้าวพื้นเมืองที่เกษตรกรและผู้บริโภคทั่วไปนิยมบริโภคในรูปแบบข้าวกล้องหรือข้าวซ้อมมือ เมื่อบริโภคเป็นข้าวสุกก็มีความนุ่ม รสชาติอร่อย แม้ว่าข้าวกล้องหุงแล้วจะแข็งกว่าข้าวซ้อมมือ แต่แตกต่างจากข้าวอื่น ๆ ที่หุงในรูปแบบข้าวกล้อง จากการวิเคราะห์ตัวอย่างข้าวพันธุ์สังข์หยดในรูปแบบข้าวซ้อมมือเปรียบเทียบกับข้าวสารพันธุ์เล็บนกปัตตานี โดยกองโภชนาการ กรมอนามัย พบว่า ในตัวอย่าง 100 ก. มีสารอาหาร ที่สูงกว่าข้าวกล้องโดยทั่วไป ได้แก่ โปรตีน วิตามินบี 1 วิตามินบี 2 ฟอสฟอรัส และโดยเฉพาะไนอาซินสูงกว่าถึง 66 % ของข้าวเล็บนกปัตตานี ส่วนสารอาหารอื่น ได้แก่ ไขมัน คากเยื่อใย เถ้า และเหล็กก็มีปริมาณค่อนข้างสูง

ข้าวพันธุ์สังข์หยดพัทลุงนี้ มีประวัติและการปรับปรุงพันธุ์ที่น่าสนใจ (ศูนย์วิจัยข้าวพัทลุง, 2549) คือ เป็นพันธุ์ข้าวพื้นเมืองที่ปรากฏแหล่งปลูกดั้งเดิมในจังหวัดพัทลุง จากหลักฐานการรวบรวมพันธุ์ข้าวจากท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วประเทศ ภายใต้โครงการบำรุงพันธุ์ข้าว พ.ศ. 2493 ปรากฏว่าใน Locality ที่ 81 ซึ่งหมายถึงท้องถิ่นที่เก็บรวบรวมจากอำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง มีชื่อข้าวสังข์หยดเป็นหนึ่งในพันธุ์ข้าวพื้นเมือง 11 พันธุ์ ที่เก็บในปี พ.ศ. 2495-2496 โดยนายนิยม น้อมละมุน ผู้เก็บรวบรวม ต่อมาในปี พ.ศ. 2525 หลังจากที่ตั้งสถาบันวิจัยข้าวได้รับมอบতিকศูนย์ปฏิบัติการและเก็บรวบรวมพันธุ์ข้าวพื้นเมือง (ศชข.) จากรัฐบาลญี่ปุ่น ได้มีโครงการรวบรวมพันธุ์ข้าวพื้นเมือง เพื่อนำมาอนุรักษ์ไว้ไม่ให้เสื่อมพันธุ์ หรือสูญพันธุ์จึงได้เริ่มขึ้นอีกในปี พ.ศ. 2525-2529 ในครั้งนี้ศูนย์วิจัยข้าวพัทลุงได้เก็บรวบรวมพันธุ์ข้าวพื้นเมืองในภาคใต้ รวมทั้งหมด 1,997 พันธุ์ และเก็บตัวอย่างพันธุ์ข้าวสังข์หยดในปี พ.ศ. 2525 จำนวน 3 ตัวอย่าง ได้แก่ สังข์หยด KGTC82045 จากตำบลโคกทราย อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง สังข์หยด KGTC82239 จากตำบลท่ามะเดื่อ อำเภอเขาชัยสน (ปัจจุบันอยู่ในเขตอำเภอบางแก้ว) จังหวัดพัทลุง และสังข์หยด KHTC82267 จากตำบลควนขนุน อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง ซึ่งเมล็ดพันธุ์ที่เก็บรวบรวม

ส่วนหนึ่งได้ส่งไปเก็บไว้ที่ศูนย์ปฏิบัติการและเก็บเมล็ดเชื้อพันธุ์ข้าวแห่งชาติ ศูนย์วิจัยข้าวปทุมธานี และอีกส่วนหนึ่งได้ปลูกรักษาพันธุ์ไว้ในศูนย์วิจัยข้าวพัทลุง

ในฤดูนาปี 2530/31 ได้เริ่มคัดเลือกพันธุ์สังข์หยด KGTC82239 จากแหล่งเก็บตำบลท่ามะเดื่อ อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง โดยคัดเลือกแบบหมู่ (mass selection) จนได้สายพันธุ์ 5-239-2 เมื่อปี พ.ศ. 2535 ซึ่งมีลักษณะเมล็ดเล็กเรียวยาว ปริมาณอมิโลสต่ำ อายุเบา และนำเข้าเปรียบเทียบผลผลิตระหว่างสถานี แต่เนื่องจากพันธุ์ข้าวสังข์หยดมีลักษณะของเมล็ดข้าวกล้องสีแดง ทวีไปเรียกว่า “ข้าวแดง” ซึ่งเป็นข้าวต้องห้ามสำหรับการผลิตเมล็ดพันธุ์หลัก จึงได้นำพันธุ์ข้าวสังข์หยดออกจากการทดลอง แต่นำไปปลูกรักษาพันธุ์ในแปลงแสดงพันธุ์ข้าวนาสวนน้ำฝน ซึ่งข้าวสังข์หยดมีคุณสมบัติพิเศษในลักษณะของสีข้าวกล้องมีสีแดง เป็นข้าวรูปร่างเมล็ดเรียวยาว ความยาวเมล็ดข้าวกล้อง 6.70 มม. ข้าวซ้อมมือมีสีแดงปนสีขาว ข้าวจากรวงเดียวกันเมื่อขัดสีแล้วบางเมล็ดมีสีขาวใส แต่ส่วนใหญ่มีลักษณะขาวขุ่น คุณสมบัติการหุงต้มมีลักษณะนุ่ม เป็นข้าวที่มีความคงตัวของแป้งสุกอ่อน (94) มีปริมาณอมิโลสต่ำ (14.25 %) ลักษณะทรงต้นสูง 140 ซม. ทรงกอตั้ง เป็นข้าวไวต่อช่วงแสง วันออกดอกประมาณ วันที่ 10 มกราคม

ในปี พ.ศ. 2543 สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระราชดำริให้มีโครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริจังหวัดพัทลุง ศูนย์วิจัยข้าวพัทลุงได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ และคำสั่งคณะกรรมการบริหาร งานโครงการพิเศษ กรมวิชาการเกษตร ให้เข้าไปดำเนินการในพื้นที่การทำนา ศูนย์วิจัยข้าวพัทลุงจึงได้ดำเนินการปลูกข้าวพันธุ์พื้นเมืองหลายพันธุ์ ได้แก่ ข้าวพันธุ์สังข์หยด ข้าวพันธุ์หวนา ข้าวพันธุ์หอมจันทร์ และพันธุ์นางพญา 132 ในฤดูนาปี 2544/45 ปี 2545/46 และปี 2546/47 และเมื่อวันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2546 สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จไปยังฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริจังหวัดพัทลุง ในครั้งนั้นศูนย์วิจัยข้าวพัทลุง ได้ถวายข้าวสังข์หยด ซึ่งทรงได้นำมาเสวย และเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2546 พระองค์ได้เสด็จฯ เป็นองค์ประธานในพิธีเปิดงานรวมพลังอาหารปลอดภัยถวายแด่แม่ของแผ่นดิน ทรงมีรับสั่งความตอนหนึ่งเกี่ยวกับข้าวพื้นเมือง “ข้าวพันธุ์สังข์หยด” ที่ทรงนำมาเสวย และยังทรงรับสั่งแนะนำให้นายกรัฐมนตรีและประชาชนทั่วไปได้รับประทานด้วย

ข้าวสังข์หยดพัทลุง มีข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะประจำพันธุ์ (ศูนย์วิจัยข้าวพัทลุง, 2549) ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ทรงกอ	:	ตั้ง
สีของปล้อง	:	เหลืองอ่อน
สีของกาบใบ	:	เขียว
การมีขนที่ใบ	:	มี
สีของลิ้นใบ	:	ขาว
รูปร่างลิ้นใบ	:	มี 2 ยอด

สีของเกสรตัวเมีย	: ขาว
สีของยอดดอก	: ขาว
สีของกลีบรองดอก	: ฟาง
ขนาดของเมล็ดข้าวเปลือก	: ยาว 9.33 ม.ม. กว้าง 2.11 ม.ม. หนา 1.77 ม.ม.
ขนาดของเมล็ดข้าวกล้อง	: ยาว 6.70 ม.ม. กว้าง 1.81 ม.ม. หนา 1.64 ม.ม.
สีของข้าวสาร	: สีแดงปนขาว
สีของเปลือกเมล็ด	: ฟาง

2. ลักษณะทางการเกษตร

ประเภท	: ข้าวเจ้า ไรต่อช่วงแสง
ลักษณะใบธง	: ตั้ง
ลักษณะรวง	: รวงแน่นปานกลาง ระแงงถี่
การยีดของคอรวง	: คอรวงยาว
ค่าท้องไข	: 4.33
การล้ม	: ไม่ล้ม
การแก่ของใบ	: ใบแก่ช้า
ความสูง	: ประมาณ 140 ซม.
อายุ	: วันดอกดอก ประมาณ 10 มกราคม
ระยะพักตัวของเมล็ด	: 8 สัปดาห์
องค์ประกอบของผลผลิต	: จำนวนรวงต่อ ตร.ม. เฉลี่ย 87 รวง
	: จำนวนเมล็ดดีต่อรวง เฉลี่ย 207 เมล็ด
	: น้ำหนักข้าวเปลือก 1,000 เมล็ด เฉลี่ย 17.64 ก.
น้ำหนักข้าวเปลือกต่อถัง	: 10.60 กก.

3. คุณสมบัติทางเคมี

ปริมาณอมิโลส	: 14.25 %
ความคงตัวของแป้งสุก	: 94
การสลายเมล็ดในด่าง	: 5.0
การยีดตัวของข้าวสุกต่อข้าวดิบ	: 1.51

4. ข้อจำกัด

ไม่ต้านทานโรคไหม้คอรวง

5. พื้นที่ปลูกที่แนะนำ

พื้นที่ปลูกข้าวนาปีในภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดพัทลุง และจังหวัดใกล้เคียง

6. ข้อมูลสนับสนุนบางประการเกี่ยวกับการประเมินลักษณะประจำพันธุ์

6.1 ผลผลิต

6.1.1 การเปรียบเทียบข้าวนาสวนระหว่างสถานี (Inter station yield trial) ดำเนินการทดลองที่ศูนย์วิจัยข้าวพัทลุง ศูนย์วิจัยข้าวปัตตานี และศูนย์วิจัยข้าวกระบี่ ในฤดูนาปี 2530/31 ปลูกแบบปักดำระยะปลูก 25×33.3 ซม. กอละ 3-5 ต้น ใส่ปุ๋ยอัตรา 3-6-6 กก. ไร่⁻¹ (N, P₂O₅ และ K₂) และใส่ปุ๋ยแต่งหน้า (ยูเรีย = 46 % N) อัตรา 5 กก. ไร่⁻¹ ปลูกพันธุ์/สายพันธุ์ละ 5 แถวๆ ยาว 5 ม. เก็บเกี่ยวผลผลิต 3 แถวกลาง ผลผลิตเปรียบเทียบพันธุ์พื้นเมืองต่างๆ จำนวน 22 พันธุ์ โดยมีพันธุ์แก่นจันทร์และพันธุ์ กข.13 เป็นพันธุ์เปรียบเทียบมาตรฐาน ผลการทดลองที่ศูนย์วิจัยข้าวพัทลุงได้ผลผลิต 335 กก. ไร่⁻¹ ไม่แตกต่างกันสถิติกับพันธุ์แก่นจันทร์ ที่ศูนย์วิจัยข้าวปัตตานี ให้ผลผลิต 361 กก. ไร่⁻¹ ไม่แตกต่างกันทางสถิติกับพันธุ์ กข.13 และที่ศูนย์วิจัยข้าวกระบี่ ให้ผลผลิต 283 กก. ไร่⁻¹ มีผลผลิตเฉลี่ย 326 กก. ไร่⁻¹

6.1.2 แปลงแสดงพันธุ์ (Show plot) จากการบันทึกข้อมูลในแปลงแสดงพันธุ์ข้าวนาสวนน้ำฝน ในศูนย์วิจัยข้าวพัทลุง ฤดูนาปี 2545/46 และฤดูนาปี 2546/47 ปลูกแบบปักดำ ระยะปลูก 25×33.3 ซม. กอละ 3 ต้น ใส่ปุ๋ยสูตร 16-20-0 อัตรา 20 กก. ไร่⁻¹ เก็บเกี่ยวผลผลิตโดยสุ่มในพื้นที่ 2×5 ม. จำนวน 2 จุด ได้ผลผลิตแต่ละปีเท่ากับ 326 กก. ไร่⁻¹ และ 334 กก. ไร่⁻¹ ตามลำดับ

6.1.3 แปลงทดสอบในโครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริจังหวัดพัทลุง ได้ดำเนินการปลูกข้าวสังข์หยดในแปลงโครงการฯ ในฤดูนาปี 2544/2545 ปี 2545/46 และปี 2546/47 โดยปลูกแบบปักดำ ระยะปลูก 25×33.3 ซม. ใส่ปุ๋ยสูตร 16-20-0 อัตรา 30 กก. ไร่⁻¹ สุ่มเก็บผลผลิต จำนวน 8 จุด ในพื้นที่ 2×5 ม. ได้ผลผลิตเฉลี่ยแต่ละปีเท่ากับ 328, 336 และ 338 กก. ไร่⁻¹ ตามลำดับ

6.1.4 แปลงทดสอบเทคโนโลยีการเพิ่มผลผลิตข้าวสังข์หยดได้ดำเนินการในศูนย์วิจัยข้าวพัทลุง ในฤดูนาปี 2547/48 โดยปลูกแบบปักดำ ระยะเวลาปลูก 25×33.3 ซม. ใช้เทคโนโลยีด้านปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมี โดยใส่ปุ๋ยคอกอัตรา 1,000 กก. ไร่⁻¹ ก่อนปักดำ 5 วันในแปลงที่ไถแล้ว และใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 16-20-0 อัตรา 15 กก. ไร่⁻¹ อีก 2 ครั้ง ครั้งแรกหลังปักดำ 1 วัน และครั้งที่ 2 ในอัตราเดียวกันในระยะเริ่มแตกกอ และใส่ปุ๋ยแต่งหน้า (ยูเรีย = 46 % N) อัตรา 5 กก. ไร่⁻¹ เก็บเกี่ยวผลผลิตทั้งแปลงในพื้นที่ 1 ไร่ ได้ผลผลิตที่ความชื้น 14 % เท่ากับ 502 กก. ไร่⁻¹

6.2 ลักษณะความสูง การแตกกอ และวันออกดอก

ข้าวพันธุ์สังข์หยดพัทลุง มีความสูงเฉลี่ย 140 ซม. การแตกกอเฉลี่ย 8 ต้น กอ⁻¹ วันออกดอก โดยฤดูกาลปกติที่ปลูกข้าวนาปีในภาคใต้ เริ่มตกลูก้าเดือนสิงหาคม และปักดำหลังจากตกลูก้า 30 วัน (เดือนกันยายน) ข้าวพันธุ์สังข์หยด จะออกดอกประมาณวันที่ 10 มกราคม

6.3 คุณสมบัติเมล็ดทางกายภาพ

ข้าวพันธุ์สังข์หยดพัทลุง เป็นข้าวเจ้า เปลือกเมล็ดมีสีฟาง เมล็ดเรียวยาว ข้าวเปลือกมีขนาดความยาวเฉลี่ย 9.33 มม. กว้าง 2.11 มม. หยา 1.7 มม. ส่วนขนาดเมล็ดข้าวกล้องยาวเฉลี่ย 6.70

ม.ม. กว้าง 1.81 ม.ม. หนา 1.64 ม.ม. น้ำหนัก 1,000 เมล็ดเฉลี่ย 17.64 ก. น้ำหนักข้าวเปลือกต่อถังเท่ากับ 10.60 กก. คุณภาพการสีดี ต้นข้าว 53.63 % ข้าวกล้อง มีสีแดง เมื่อสีเป็นข้าวสารจะเป็นสีขาวขุ่นอมชมพูหรือแดงปนขาว

6.4 คุณสมบัติทางเคมี และคุณภาพการหุงต้ม

เป็นข้าวที่มีปริมาณอมิโลสต่ำ (14.25 %) ค่าความคงตัวของแป้งสูง อยู่ในระดับอ่อน (94 ม.ม.) ค่าการสลายเมล็ดในต่างเท่ากับ 5.0 อัตราการยืดตัวของข้าวสุกต่อข้าวดิบ ปกติ (1.51) คุณภาพการหุงต้ม เมื่อหุงสุกมีลักษณะนุ่ม ทั้งการหุงในรูปแบบข้าวซ้อมมือและข้าวกล้อง แต่ข้าวกล้องกระด้างกว่าเล็กน้อย

6.5 ความต้านทานต่อโรคที่สำคัญ

จากการทดสอบปฏิกิริยาต่อโรคไหม้ ที่ศูนย์วิจัยข้าวพัทลุง พบว่า ข้าวพันธุ์สังข์หยด KGTC82239-2 มีปฏิกิริยาในระดับค่อนข้างอ่อนแอดถึงอ่อนแอ

6.6 การตอบสนองต่อปุ๋ยไนโตรเจน

การทดสอบการตอบสนองต่อปุ๋ยไนโตรเจนของข้าวพันธุ์สังข์หยด KGTC82239 ที่ศูนย์วิจัยข้าวพัทลุง ปี 2544/45 กับกลุ่มดินชุดแกลง ซึ่งมีค่า pH 4.5 อินทรีย์วัตถุ 1.8 % ปริมาณฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์ 32 ppm และเนื้อดินเป็นดินเหนียว ผลการทดลอง พบว่า ตอบสนองต่อการใส่ปุ๋ยไนโตรเจน อัตรา 6 กก. ไร่⁻¹ ทำให้ผลผลิตข้าวเพิ่มขึ้นจากการใส่ปุ๋ยไนโตรเจน 0-6-4 กก. ไร่⁻¹ ของ N, P₂O₅ และ K₂O คือ จากผลผลิต 271 กก. ไร่⁻¹ เพิ่มขึ้นเป็น 355 กก. ไร่⁻¹ คิดเป็น 31 % และจากการนำไปวิเคราะห์สมการการตอบสนอง พบว่า ไม่มีรูปแบบการตอบสนองที่ชัดเจน นอกจากนี้ พบว่า การใช้ปุ๋ยพืชสดในระบบการผลิตข้าวสังข์หยดพัทลุง ทำให้มีผลผลิตข้าวเพิ่มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด (สมพร, 2553)

6.7 คุณค่าทางโภชนาการ

ข้าวพันธุ์สังข์หยดพัทลุง เป็นข้าวพันธุ์พื้นเมืองที่มีคุณค่าทางอาหารสูง และอยู่ในกระแสความนิยมบริโภคของผู้บริโภคสืบเนื่องมาจากการให้ความสำคัญกับอาหารเพื่อสุขภาพในปัจจุบัน กรมอนามัย กองโภชนาการ ได้ทำการศึกษาวิจัยอาหารชีวจิตพบว่า เมื่อเปรียบเทียบคุณค่าของสารอาหารในข้าวพันธุ์ต่าง ๆ ปรากฏว่า ข้าวสังข์หยดมีคุณค่าทางอาหารที่สูงกว่าข้าวพันธุ์อื่น ๆ ดังนี้ มีปริมาณกากใยอาหารสูงกว่าข้าวพันธุ์อื่น ๆ จึงมีประโยชน์ต่อระบบขับถ่าย มีวิตามินอีสูงกว่าข้าวพันธุ์อื่น ๆ มีประโยชน์ด้านชะลอความแก่ และมีโปรตีน ไขมัน และธาตุฟอสฟอรัสสูงกว่าข้าวพันธุ์อื่น ๆ จึงมีประโยชน์ในการบำรุงโลหิต บำรุงร่างกายให้แข็งแรง และป้องกันโรคความจำเสื่อม และจากการนำตัวอย่างข้าวกล้องและข้าวสารของพันธุ์ข้าวสังข์หยดไปตรวจวิเคราะห์คุณภาพ พบว่า ในตัวอย่างข้าวกล้องมีโปรตีนสูง (7.85 %) และมีกากใยสูง (1.21 %)

6.8 ระยะเวลาพักตัวของเมล็ด



จากการทดสอบระยะพักตัวของเมล็ดข้าวพันธุ์สังข์หยดพัทลุง ที่ศูนย์วิจัยข้าวพัทลุง พบว่า มีระยะพักตัวเฉลี่ย 8 สัปดาห์

โดยสรุปแล้ว จังหวัดพัทลุงได้ชื่อว่าเป็นเมืองอู่น้ำอู่น้ำดังคำขวัญของจังหวัดพัทลุงที่ว่า “เมืองหนังโนรา อู่น้ำข้าว พรานน้ำตก แหล่งนกน้ำ ทะเลสาบงาม เขาอกทะลุ น้ำพุร้อน” เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกข้าวมากเป็นอันดับ 2 ของภาคใต้ มีพื้นที่ทำนาประมาณ 5 แสนกว่าไร่ มีผลผลิตปีละ 274,458 ตัน และประมาณร้อยละ 60 ของผลผลิตเป็นข้าวพันธุ์พื้นเมือง โดยเฉพาะข้าวสังข์หยดพัทลุงนี้ เป็นพันธุ์ข้าวที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดพัทลุงและมีการสืบทอดสายพันธุ์มาอย่างยาวนาน และจากการที่เป็นข้าวพันธุ์พื้นเมืองที่มีคุณค่าทางอาหารสูง จังหวัดพัทลุงจึงมีแนวคิดในการพัฒนาและส่งเสริมข้าวสังข์หยดให้แพร่หลายมากขึ้น โดยจะส่งเสริมให้มีการเพิ่มพื้นที่ปลูกให้มากขึ้น ดังตัวอย่างเช่นตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐพัทลุงปี 2547-2550 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตร โดยเฉพาะการพัฒนาการผลิตข้าวที่เน้นพันธุ์ข้าวพื้นเมืองที่ได้รับความนิยมในท้องถิ่นพัทลุงและจังหวัดใกล้เคียง โดยได้กำหนดให้ข้าวสังข์หยดพัทลุงเป็นข้าวพื้นเมือง 1 ใน 3 พันธุ์ นอกเหนือจากพันธุ์เล็บนกปัตตานีและพันธุ์เงี้ยวพัทลุงให้ได้รับการส่งเสริมการผลิตตามแผนยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัด โดยเป้าหมายผลิตเมล็ดพันธุ์คุณภาพดีจำนวน 75 ตัน เพื่อให้ปลูกในพื้นที่ประมาณ 5,000 ไร่ในระยะเวลา 4 ปี (ปี 2547/48-2550/51) ดังนั้น เพื่อสนองนโยบายตามยุทธศาสตร์ของจังหวัด และเพื่อประโยชน์โดยตรงต่อเกษตรกรที่ต้องการจะปลูกในพื้นที่ที่เหมาะสม การส่งเสริมและพัฒนาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้าวสังข์หยดพัทลุงนี้ ทั้งในเชิงวิชาการและการสร้างอาชีพให้กับเกษตรกร จึงมีความจำเป็นต้องดำเนินการต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ศูนย์วิจัยข้าวพัทลุง. 2550. ข้าวพันธุ์สังข์หยดพัทลุง. พัทลุง : ศูนย์วิจัยข้าวพัทลุง กรมการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สมพร คำยศ. 2552. อิทธิพลของถั่วพรีเป็นปุ๋ยพืชสดที่มีต่อผลผลิตและองค์ประกอบผลผลิตของข้าวพันธุ์สังข์หยดพัทลุง. พัทลุง : วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีพัทลุง กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพัทลุง. 2553. ยุทธศาสตร์เกษตรจังหวัดพัทลุง. พัทลุง : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

